

Pet let Osvobodilne fronte

Iz borb in krvi smo zrasli in tega ne bomo nikdar pozabili

Tudi ljudstvo ima svoje velike dneve

Dva velika dneva sta pred nami: to je dan rojstva Osvobodilne fronte slovenskega naroda in praznik delovnega ljudstva — 1. maj, praznik osvoboditve srca primorske zemlje, jugoslovanskega okna v svet — našega Trsta. Ta dva dneva pravi praznuje primorsko ljudstvo v silni zavesti, da je s svojimi mučenci, s svojimi brezmejnimi žrtvami in napori v veliki meri doprineslo k temu, da je Osvobodilna fronta zmagovalno izšla iz krvavega spopada slovenskega naroda z zverinskimi fašističnimi osvajalci, v zavesti, da je primorski človek v vrstah narodno osvobodilne vojske doprinesel k osvoboditvi Trsta in da je v celoti primorsko ljudstvo v narodno osvobodilni borbi imelo nemajhen delež pri tem, da so bile delovne množice vsega sveta rešene Mussolinijevega in Hitlerjevega fašizma.

Prav pred dnevi se je vsa Primorska spomnila s stisnjenimi zobmi druge obletnice, dneva, ko so Hitlerjevi banditi v Trstu v ulici Ghega na najostudnejši način z obešanjem končali življenje 51 patriotov, ki so morali umreti zato, ker Trst ni trpel fašističnega nasilja, ker Trst ni klonil pred terorjem, ker je Trst eno dušno izjavil svojo zahteva, da hoče in mora biti jugoslovanski. Prav sam spomin na padle žrtve v Trstu pa je našemu človeku ponovno povedal, da ne sme kloniti pred tistimi, ki so si cer slekli črne srajce, ki pa se že vključujejo v nove fašistične horde, da bi poleptali sadove težke narodno osvobodilne borbe primorskega ljudstva. Pri sami komemoraciji v Trstu jo ponovno izpadel element fašističnih provokatorjev, kar je ponoven dokaz, da nikakor ni nobenega protiljudskega dejanja v coni A smatrati kot nekaj slučajnega, ampak kot organiziran napad ljudstvu nenaklonjenih ljudi na same ljudske množice in na pridobitve narodno osvobodilne borbe.

Ob dogodkih v coni »A«, kjer vedrila in oblačila neofašizem in njemu naklonjena anglo-ameriška vojaška uprava, je primorski človek v celoti spoznal, da je vsakdo, kdor je nasproten programu Osvobodilne fronte, dejansko narodni nasprotnik, je človek, ki je proti združitvi vseh Slovencev, je tisti, ki je za izkoriščanje človeka po človeku, je sovražnik prave ljudske demokracije. In prav dejstvo, da so mednarodni razbijalci enotnosti ljudstva, strnjene v Osvobodilni fronti, nasprotniki ljudskih težnj, narodnih pravic, ljudske volje, jasno pove, da so nasprotniki popolne zmage ljudstva nad fašizmom in nasprotniki ljudske zahteve, da se končno priključi Julijska krajina k Jugoslaviji.

Prav ta dejstva združujejo našega človeka, da se še tesneje oklepa svoje Osvobodilne fronte, da je postal še močnejši, da je pokazal še več požrtvovalnosti in borbenosti. Pri vsem tem pa je naš človek spoznal še to, da mu ne stoji več nasproti motorizirana bestija, ampak da so se sovražniki potuhnil in da mora vedno nabito partizansko puško zamenjati z budnostjo, požrtvovalnostjo, nenehno razkrinkavanje protiljudskih škodljivcev in da je treba še pojačati stalno pripravljenost do največjih žrtev, pripravljenost, kakršno je naše ljudstvo pokazalo v samem krvavem spopadu s fašizmom. Zato se naš človek s takim ognjem in požrtvovalnostjo pripravljata na praznovanje 27. aprila.

V osvobodilni borbi slovenskega naroda pa se je kazala tudi boljša

Danes, ko poteka peto leto, odkar je dvignilo primorsko ljudstvo svoj neustrašni klic borbe in upora proti fašističnim osvajalcem v vrstah Osvobodilne fronte, je iz dneva v dan jasnejše, odkod se je vzela vera, da so naši ljudje skozi štiri leta zmagovali bosi in goli strašne zime, glad, požiganja, krvoločne morije in nasilja, odkod je prevzela naše ljudi borbenost, ki ji ni primere, od koder žrtvovanje, ki mu ni kraja, da je vse to izviralo iz ljudske zavesti, da se naš človek bori, da se bori za nekaj novega, za svobodo, za ljudske in človeške pravice. In sedaj, ko je poteklo peto leto, ko je leto dni od tega, kar so se vrnile brigade iz gozdov, ko je utihnila partizanska puška, pa mora prav primorski človek še biti osvobodilni boj zato, da se prizna borni krpi njegove zemlje, bednim skalam, njegovim razbitim in požganim naseljem, da so njegova, da so na njih sledovi krvi in znoja našega človeka, da je to zemljo in te domove branil pred fašističnimi osvajalci in imperialisti, zato da se bo lahko združil z brati Slovenci, v svoji materni državi Jugoslaviji.

Po petih letih težke borbe primorskega ljudstva v vrstah Osvobodilne fronte moramo ugotoviti, da je prisiljeno to ljudstvo živeti še izven meja Titove Jugoslavije, da se nekateri še drznejši na toliko izmučeni primorski zemlji, katere osvobodilna borba je vsakomur znana in je bila od vsega poštenega sveta pozdravljena, da se drznejši

še postavljati vprašanje o njeni pripadnosti. Še več, peto leto obstoja Osvobodilne fronte je moralo biti priča krvavih zločinov nad primorskim ljudstvom v coni A, kjer ne samo, da tamošnja anglo-ameriška vojaška uprava ne podpira svojega zaveznika, primorskega antifašista izza časa najtrše borbe proti Mussolinijevim in Hitlerjevim fašistom, ampak je temu primorskemu človeku vzela njegovo ljudsko oblast, organe te oblasti in ustanovila novo, ljudstvu vsiljeno oblast. Poleg tega je omogočila bivšim fašistom, da na najostudnejši banditski način v uniformah civilnih policistov, pobijajo in strahujejo poštene antifašiste. Peto leto Osvobodilne fronte je nadalje pričala fašističnih provokacij na primorski zemlji, v coni A in kratenja človeških pravic.

Peto leto Osvobodilne fronte pa m priča silnega borbenega poleta primorskega človeka, je pričala ojeklenosti zavesti tržaških delavcev, briških kmetov, toliminskih puntarjev in idrijskih rudarjev, nabrežinskih kamnarjev, ki so

prav v tem letu postali v borbi za svoje pravice močnejši, kakor so kdaj koli bili.

Peto leto Osvobodilne fronte na Primorskem je na eni strani dolga vrsta borbe in trpljenja primorskega človeka v coni B, proti fašističnim ostankom, na drugi strani pa neizmerna požrtvovalnost, delavnost, iznajdljivost in napredek primorskega človeka v coni B, kjer ima primorsko ljudstvo svojo oblast, kjer to ljudstvo že gradi in dela zase z enim samim vzvišenim namenom: delati za novo, mlado Jugoslavijo.

Kdor je videl Primorsko v dneh, ko se je mudila tu mednarodna zavezniška komisija, ta je v teh dneh videl, kaj pomeni primorskemu človeku Osvobodilna fronta, ta je moral v celoti razumeti, da po-

meni Osvobodilna fronta, brez nadaljnega primorskega ljudstva samo. In to dejstvo so ponovno potrdile naše množice v dneh, ko so se pripravljale na svoj veliki praznik, na praznovanje obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte. 27. april pomeni našem človeku dan rojstva nove Primorske, borbene in neustrašne, 27. april pomeni tisti veliki dan, ko se je primorski človek skupno s slovenskimi ljudskimi množicami zavedal svoje prave sile, svoje tvorčnosti in ko je ta sila dobila tudi prave oblike.

In ko so na predvečer praznika zagoreli po Primorskem kresovi, se je zdela, kakor da se je razplamtela znova Primorska v silnem ognju, iz katerega se dviga en sam klic:

Primorska mora biti priključena k Jugoslaviji, to hoče njeno ljudstvo!

Mladini Primorske in Trsta!

Naš veliki praznik 27. april ne bodo oznanjali samo naši kresovi in pozdravljala naša srca. Tretjo obletnico OF bomo praznovali tako, da jo bodo na lastni koži občutili naši sovražniki...!

(Iz proglasa Pokrajinskega odbora Zveze slovenske mladine za Slovensko Primorje in Trst za tretjo obletnico Osvobodilne fronte — 27. april 1944.)

V Brkinih je neoborožen 17 letni mladinec ponoči srečal na cesti s puško in revolverjem oboroženega skvadrista. Ustavil ga je in zahteval od njega orožje. V smrtnem strahu mu ga je skvadrist izročil. Pogumni mladinec pa ga je nato odpeljal v najbližjo partizansko enoto.

S telefonom imajo Švabi v Brkinih zelo veliko dela. Mladina je tako aktivna, da jim skoraj vsak dan kje pretrga telefonsko žico. V zadnjem času so uničili tudi 39 telefonskih drogov.

Naše slovenske zastave vihrajo tudi v krajih, kjer so nemške postojanke. Pred kratkim je 15 letni mladinec v Ilirski Bistrici razobesil na zvonik veliko slovensko zastavo. Zastava je dolgo plapolala nad Bistrico.

Štefan Lado, bataljonski obveščevallec III. bataljona Kosovelove brigade, je šel iskat zvezo z Mongoli. Na poti je srečal nemško patroljo in v spopadu z njo je bil težko ranjen. Nemci so mislili, da je mrtev. Pobrali so mu orožje in odšli. Junaški Lado pa je vendar ohranil pri sebi podatke o kretanju sovražnika. Zavedal se je svoje dolžnosti, da mora bataljonu čimprej izročiti te podatke. Težko ranjen se je po več urah polmrtev privlekel do neke hiše. Takoj je poslal po svojo sestro, ki je odnesla podatke o kretanju sovražnika na štab bataljona.

Ko se je vrnila sestra in mu sporočila, da je oddala poročilo, je bil zelo srečen. »Izvršil sem svojo dolžnost,« je dejal in z obraza mu je sijalo nepopisno veselje. Po nekaj dneh je umrl.

Mirnsko letališče je močno zastraženo. Za goriško mladino pa to ni ovira, da ne bi izvršila zastavljene naloge. Nekaj mladincev se je ponoči previdno priplazilo na letališče. Najprej so raztrosili po letališču naše letake in zastavice, potem pa so še zažgali lopo za letala.

V okrožju Pivka je štirinajstleten mladinec dvakrat pretrgal telefonsko zvezo med Senožčani in Trstom ter zaplenil precej telefonske žice. Skupina treh mladincev je požgala pet telefonskih drogov, tako da so bili Nemci v Postojni ves dan brez telefonske zveze. Dne 26. aprila, na predvečer tretje obletnice OF, je mladina zažgala 40 kresov.

Tovariš Štefan iz III. bataljona Kosovelove brigade se je posebno hrabro držal v borbi na Predmeji. Ko je opazil, kje je potreben mitraljez, ga je zagrabil in sekal po sovražniku kljub temu, da je bil brez očesa in brez prstov na eni roki; izgubil jih je v zadnji borbi. Junaško je sekal s svojim mitraljezom po Švabih in velik del uspehov naših enot na Predmeji je pripisovati prav njemu. Padel je junaško smrti, kot pade mlad partizan, ki se zaveda, za kaj žrtvuje svoje mlado življenje. Vsem tovarišem v bataljonu je bil za zgled.

Mladina iz kraškega okrožja je naredila 290 listkovnih in sabotažnih akcij ter je en sam mladinec podri šest telefonskih drogov. Vsi mladinci, z nekaterimi izjemami, pa tudi nekaj mladink je izpolnilo svojo najčastnejšo dolžnost in odšlo v partizane. Kat je ostalo mladine doma, je organizirana v delovne čete ter pomaga prizadetim družinam. Mladinke so opravile 39.215 delovnih ur ter podarile partizanom 2600 zavojev.

(Ponatis iz »Mladine«, primorska izdaja, leto 1944.)

bodočnost našemu delavcu, ki je kot avantgardna sila planil v osvobodilni boj. Zato mora tudi delavski praznik, 1. maj, imeti vsa tisto veličino, odraz vsega tistega, kar je kovala ljudska kri v borbi za svobodo. Zato bodo prvega maja govorili stotisoči na okrvavljenih tržaških ulicah, zato bo iz deset in desetletnih grl donela pesem delovnega ljudstva, zato bo deset in desetletno mladih fizikulturistik pokazalo vsemu svetu zdravo in živo rast za človeške pravice borečega se primorskega človeka. Zato bo Trst prvega maja ena sama veličastna zmagoslavna pesem delovnih množic.

Tega silnega poleta, ognja, delavljivosti, zdravja in sile, ki ga je možno prikazati samo delovno ljudstvo, v borbah in žrtvovanju prekaljeno, ne more in ne sme zmanjševati zavilo omejevanje tistih faktorjev, ki se še danes zamisljajo, da lahko na naših tleh ovirajo in gazijo vse, kar je ljudstev drago in sveto.

Prvi maj pa je poleg tega za primorskega človeka tudi tisti dan, ko je Trst prvič v svoji zgodovini svobodno zadihal, ker so banditske fašistične armade, razgnane in razbite, zamenjale edinice jugoslovanske armade, osvoboditeljice borečega se

Trsta. Proti maj je torej dan prave svobode mesta, nad katerim si je italijanski imperializem lastil pravico zato, da je z nasilno, brutalno oblastjo v Trstu krtil srednjeevropskim državam pot v svet, da je na tržaških tleh koval načrte za svetovna klanja. Zato pa je prvi maj letos, ko skušajo fašistični zločinci z isto igro v Trstu, tudi veličastna manifestacija ljudske volje za priključitev tega mesta k Jugoslaviji in silna obtožba krvavega fašizma, ki z brutalnostjo, s podlimi banditskimi načini skuša zlomiti borbeno silo primorskega ljudstva.

Pred volitvami delavskih zaupnikov

Izdan je odlok Poverjeništvu PNOO o delavskih zaupnikih. Ta odlok pomeni zopet korak naprej v razvoju delavstva pri nas in pomeni živo nasprotje s podobnimi odredbami v naših krajih v preteklosti; saj je odlok napravljen na osnovi pridobitve narodno osvobodilne borbe ter zato predpostavlja že po svojem bistvu posev drugaten položaj delavskih zaupnikov, to je organov delavske zaščite, kakor jih je v preteklosti mogel vsebovati kak odlok.

Dočim je bil včasih delavski zaupnik praktično le brezmočni posredovalec, ki je imel le to možnost, da je delavskim solotarjem priboril tu in tam kako drobničko, da je v pretežni večini primerov bilo njegovo delo v brezuspešnem interveniranju, na osnovi katerega je moral nujno slediti množični nastop delavstva samega v obliki protestne stavke. Zivo nasprotje temu je delavski zaupnik, kakršnega predvideva nova odredba, saj je delokrog samega zaupnika, ki je stopil preko delovanja v socialno-političnem sektorju tudi na gospodarsko področje. Tako bodo delavski zaupniki postali aktivni činitelji pri izboljšanju proizvodnje, pobudniki udarniškega dela in čuvarji zakonskih predpisov, ki se nanašajo na delo in delovne odnose v podjetju, uradu in ustanovah.

Če razumemo v celoti vlogo delavskih zaupnikov, potem se morajo naše delovne množice v tem trenutku zavedati tudi svoje naloge, to je vloge, ki naj jo odigra delavstvo s pomočjo svojih sindikalnih organizacij v pripravah za volitve delavskih zaupnikov. Prva stvar, ki se je pred sindikalne organizacije postavila, je dobra organizacijska priprava volivcev delavskih zaupnikov in izbira samega kadra, kateremu naj se poveri ta važna vloga. V okrajnih središčih pa je treba sestaviti okrajne volivne komisije iz treh do petih članov. Te komisije bo imenoval pristojni ONOO, in sicer na predlog sindikalne organizacije. Torej so sindikalne organizacije dolžne, da takoj določijo osebe, katere bo Izvršni odbor notnih sindikatov za cono »B« predložil pristojnim ONOO za imenovanje v volivne komisije. Krajevnih medstrokovnih sveti, ki imajo sedež v okrajnih mestih in trgih, naj zato skličejo posvetovanja svojega članstva in članov drugih sindikalnih forumov in naj na tem predvidijo ljudi, ki jih je treba imenovati ter seznanjati slednjih pošljejo Izvršnemu odboru notnih sindikatov. Pri izbiri ljudi za volivne komisije se je treba zavedati, da morajo biti to ljudje, pri katerih nam že sam zbor jamči za to, da bodo volitve pravilno in uspešno izvedene. V volivne komisije torej sodijo najpredanejši, najpožrtvovalnejši, najboljši iz delavskih in nameščenskih vrst.

Nadalje pa je treba take volivne komisije imenovati tudi po vseh podjetjih, uradih in ustanovah, v katerih bo treba izvoliti delavske oziroma nameščenske zaupnike, to je po vsod tam, kjer je zaposlenih vsaj pet delavcev, nameščencev ali ustlužbenec. Te volivne komisije morajo biti sestavljene iz delojemalcev, zaposlenih v samem podjetju, uradu ali ustanovi. Prav tako bodo tudi ti imenovani od Mestnih oziroma krajevnih narodno osvobodilnih odborov, in sicer na predlog volivne komisije pri Izvršnem odboru notnih sindikatov za cono »B«.

Ker pa se imenovanje delavskih zaupnikov predvideva že za drugo polovico maja, zato naj sindikalne organizacije pristopijo takoj k imenovanju volivnih komisij v vseh podjetjih, uradih in ustanovah in čimprej sporoče imena slednjih na naslove Krajevnih medstrokovnih svetov na sedežih svojih okrajev. Navedeni Krajevni medstrokovni sveti pa bodo le predloge hranili toliko časa, da bo ONOO imenoval volivno komisijo za določeni okraj, nato pa bodo medstrokovni sveti izročili spiske volivnih komisij v podjetjih določeni volivni komisiji v okraju. Ta volivna komisija pa bo nato dostavila Okrajnim, mestnim oziroma KNOO predlog za imenovanje volivnih komisij v podjetjih. To so prva navodila v zvezi s volitvami delavskih zaupnikov v naših podjetjih in ustanovah.

Druga stvar pa je, da si mi že danes v globoki delavski zavesti ustvarimo lik našega delavskega zaupnika, lik tistega zastopnika delavstva v ustanovi, podjetju ali v uradu, ki naj pomaga uresničevati ne samo

socialno-politične težnje delavstva, ampak odločilen vpliv delavstva pri dvigu produkcije, pri izboljšavah dela itd. Zato se že takoj postavi pred nas vprašanje, kdo bo naš delavski zaupnik. Sama odredba o volitvah delavskih zaupnikov predpisuje, da mora imeti delavski ali nameščenski zaupnik politične državljanske pravice in da je izpolnil 18. leto starosti. Naše delavstvo pa bo pri izbiri svojih delavskih zaupnikov postavilo še naslednje postavke.

Delavski zaupniki morajo biti pri nas tovariši in tovarišice, ki so se do sedaj pokazali kot dobri, vztrajni in zanesljivi v političnem in sindikalnem delovanju, v borbi proti okupatorju in izdajalcem, tovariši in tovarišice, ki tudi sedaj vodijo odločno borbo proti škodljivcem delovnih množic, črnoborzičancem, špekulantom, nergačem in saboterjem, ki nadalje aktivno z dobrim vzgledom sodelujejo v množičnih organizacijah, ki so vzor pri delu, ki dvigajo delovno disciplino, ki streme za tem, da se izboljšajo proizvodnje po naših podjetjih, ki imajo pravi smisel za to, da lahko prevzamejo važno nalogo delavskega zaupnika. Izbira samega delavskega zaupnika je predpogoj pravičnega delovanja slednjih v pod-

jetju in predpogoj za to, ali bodo delavski zaupniki izpolnili tisto nalogo, katero jim delavstvo s svojim zaupanjem nalaga.

V poslednjih mesecih po osvoboditvi naše domovine se pri nas pojavljajo novi ljudje, nova avantgarda v delavskem razredu, to so tisti neštevni, do danes še malo poznani tovariši in tovarišice, ki s svojim aktivnim delom aktivno pomagajo pri obnovi naše domovine, ki s svojim lastnim nagibom dvigajo proizvodnjo, iščejo izboljšave dela, to so naši udarniki, naši pravi delavci, ki se pojavljajo vse bolj pogosto po naših podjetjih, to je tista nevidna sila, ki zna organizirati tekmovanja za izboljšanje delovnih metod, za povečanje proizvodnje, za sprovanje nalog v proizvodnji in za največje izkoriščanje kapacitete podjetja. To so tisti tovariši in tovarišice, ki usmerjajo pot k izboljšanju položaja vsega delovnega ljudstva na osnovi poštenega dela.

Te ljudi je treba poskušati, ko bodo naši delavci pristopili k postavljanju kandidatnih list svojih bodočih delavskih in nameščenskih zaupnikov. Prej omenjeni tovariši in tovarišice so izklesan lik pravega delavskega zaupnika in naloga samih delavskih vrst in sindikalnih organizacij je, da najde te tovariše in tovarišice v podjetju, da jih postavi na kandidatne liste in da bodo izvoljeni za delavske zaupnike.

Nov vzgled naše junaške Otlice

»Za tiste, ki se bore za Primorsko, damo vse«

Otlica je ena izmed najbolj prizadetih vasi na Vipavskem. V tej vasi ni partizan nikdar zamen potkal na vrata, sama pa je dala nešteto borec in zato se je skoraj v celoti zrušila pod besnenjem fašističnih okupatorjev. Zrušilo so se stene domov, ni pa se zrušila zavest ljudstva, ki se je v ognju borbe samo prekalila.

Kako pojmuje prebivalstvo Otlice narodno osvobodilni boj danes, kako pojmuje prebivalstvo to borbo za uresničitev ljudske zahteve po priključitvi JK k Jugoslaviji, kaže najjasneje sledeči primer:

V smislu tekmovanja so razne vasi na Vipavskem zbirale živčev za pogorelec na Otlici. Te vasi so skušale omiliti težko in borno življenje Otličanov, ki so v času borbe tako nesebično z žrtvovanjem vsega, kar so imeli, pomagali preživljati naše partizane. Brž ko pa so zvedeli prebivalci Otlice, da je zbrane po vaseh precej hrane zanje, so vse te količine živih odstopili za stavkajoče delavstvo v Trstu, ki je prisiljeno še danes biti narodno osvobodilni boj proti ostan-

kom fašizma na tem delu Julijske krajine, in so celo sami zbrali več stvari in jih dodali k zbirki, ki je bila namenjena za njihovo vas.

Kdor je videl te žene, kdor je videl ponosne može v tem trenutku, ko so odstopali hrano za Trst z neizmernim ponosom in zavednostjo, z vedno istim ognjem, ki je tako lasten našemu človeku, govoreč: »Za tiste, ki se bore za Primorsko, damo vse,« ta je mogel razumeti, kaj pomeni primorskemu ljudstvu, prekaljenemu v narodno osvobodilni borbi, svoboda, kaj pomeni zanj ljudska oblast in kako neugasljiva je težnja tega ljudstva, da se priključi Julijska krajina k Jugoslaviji.

Spet so prebivalci Otlice zapisali v svojo zgodovino nov čin žrtvovanja, na katerega je ponosen slednji primorski človek, in dokazali, da se v celoti zavedajo borbe tržaškega delavstva za to, da se razbije slednji poizkus kratenja pridobitev narodno osvobodilne borbe primorskemu človeku.

To ni v skladu z načeli uprave, zaupane ZVU

Mestni osvobodilni svet za Trst je 18. aprila 1946 poslal Zavezniški vojaški upravi, v roke gospoda polkovnika C. Bowmana, JAGD, višjega častnika za civilne zadeve, pismo, v katerem opozarja na ukrepa: prijava tujih državljanov ter preselitev obsojencev v ječe v Italiji, ki sta v nasprotju z osnovnimi načeli uprave, zaupane Zavezniški vojaški upravi nad ozemljem, imenovanim cona »A« Julijske krajine.

MOS nato ugotavlja: 1. Civilna policija Julijske krajine je pozvala vse civilne osebe, ki nimajo italijanskega državljanstva ali so brez državljanstva, bivajoče v coni »A«, da se prijavijo pri uradu za tuje pri civilni policiji Julijske krajine v Trstu in je razširila to obveznost na tako zvane tuje, ki imajo normalne identitetne izkaznice, ki so tu rojeni ali ki tu prebivajo.

Ta določba je nasprotna duhu dogovora maršalov Alexander-Tito, načelom mednarodnega prava in logiki sami, ki izhaja iz navzočnosti Zavezniških vojaških sil na tem ozemlju in njegove uprave, začasno zaupane tem vojaškim silam.

Ozemlje Julijske krajine pod upravo Zavezniške vojaške uprave je sporno, njegova bodoča pripadnost je sub judice, zaradi tega je tudi državljanski odnos tukajšnjih prebivalcev odvisen od dokončne ureditve glavnega vprašanja.

Ce te ugotovitve veljajo za vse tiste, ki tukaj bivajo, imajo še večjo vrednost za one, ki so tu rojeni, to se pravi za avtohtono prebivalstvo.

Begunci iz Julijske krajine zaradi terorja...

Zavezniški vojaški upravi je nedvomno znano, da se je moralo mnogo oseb v Julijski krajini izseliti iz

svojega rojstnega kraja iz političnih razlogov in v zvezi s politično situacijo ali pa zaradi njihove slovanske narodnosti.

Te se niso nikoli odrekle vezem, ki jih vežejo z njihovo zemljo in s pokrajino, v kateri so se rodile, nasprotno, s svojo protifašistično borbo so te vezi še bolj poudarili in naglasili.

Zgolj formalna vez državljanstva je v mnogih primerih bila pretrgana, in v drugih, ne manj redkih, je negotova z ozirom na zamotanost problema samega, ki izhaja iz selitve prizadetih preko državne meje.

Kar se tiče predvsem Slovanov tega ozemlja, naj navedemo le dejstvo, da so za časa zasedbe in aneksije tako zvane ljubljanske province vse one, ki so bili rojeni v Julijski krajini ter prebivali v ljubljanski provinci, in ki so se morali svojčas izseliti in so si s tem pridobili jugoslovansko državljanstvo, avtomatsko smatrali za italijanske državljane z vsemi dolžnostmi in posledicami, ki jih povzročata tako pravno stanje, medtem ko so ureditve državljanskega odnosa Slovencev, rojenih v na novo ustanovljeni ljubljanski provinci, napram Italiji prepustili posebnemu zakonu, ki so ga obljubili, toda nikoli izdali.

...so li sedaj tuji?

Ko je vladal fašizem, so se te osebe zaradi njegove politike, ki se je odražala iz njegovih zakonov, znašle v slabšem položaju od drugih italijanskih državljanov. Fašizem je premagal, za kar se moramo v veliki meri zahvaliti neukrotljivemu uporniškega duhu teh ljudi. Toda fašizem še živi v svoji zakonodaji, ki jo uporabljajo zavezniki sami v škodo teh ljudi.

PRVI MAJ

Sredi preteklega stoletja je zaradi razvoja industrije začelo število delavstva naglo naraščati. Ves tedanj družbeni ustroj in neizbrana rezerva delovne sile sta nudila kapitalistom neomejeno možnost do izkoriščanja neorganizirane delovne množice. Delavec je bil brez vsake socialne zaščite in ni imel nikakršnih političnih pravic.

Strašno izkoriščanje je sililo delavstvo k organiziranju svojih vrst in v boj za izboljšanje delovnih pogojev. Enotna delavska stranka in strokovne organizacije so dvignile razredno zavest in bojevnost organiziranih delavcev.

Na Kongresu delavskih zastopnikov vsega sveta 1889-90 v Parizu je dobilo dotlej zaničevano delo največje priznanje, ko je bil 1. maj proglašen kot praznik dela. Od tedaj dalje ga praznuje delovno ljudstvo vsega sveta v znamenju enotnosti in boja za demokratične svoboščine.

Kot vsaka druga tuda iz delavskih vrst je naletela tudi proslava prvega maja na velike ovire. Pravico do praznovanja 1. maja si je moralo delavstvo priboriti v težkih bojih in z velikimi stavkami. Mnogo delavcev je bilo zato odpuščenih z dela. A kljub preganjanju, zapiranjem in celo streljanju policije na manifestante so se proslave množile od leta do leta in vedno več ljudstva se je udeleževalo prvomajskih proslav.

Na prvomajskih zborovanjih so delavske stranke in strokovne organizacije pregledovale svoje vrste ter podajale obračun dela in uspehov v zadnjem letu. Na teh shodih so bile stavljene zahteve delavstva za uvedbo osebnega delavnika, za uvedbo socialne zaščite ter demokratičnih svoboščin in za mednarodno solidarnost delovnega ljudstva.

Ze nad štirideset let slavi slovensko delovno ljudstvo ta veliki praznik dela. V Julijski krajini so ga prvič obhajali leta 1905. Ker delavstvo ni dobilo dopusta, je proglasilo stavko in odšlo na shod. Mnogo jih je zato izgubilo delo. Tržaški delavci pa niso izgubili poguma, postali so le odločnejši in število praznujočih je raslo od leta do leta. V Trstu, Gorici in drugih mešanih centrih sta se vedno vršila po dva shoda, eden za Slovence, drugi za Italijane. Po shodih so se razvile manifestacije po mestnih ulicah z vzkliki solidarnosti delovnih množic ter z gesli o izboljšanju delovnih pogojev. Popoldnanske ljudske veselice so zaključile svečanosti tega dne.

Prvi maj je združeval vedno širše ljudske množice vseh dežel. Po zmagi Velike oktobrske revolucije v Rusiji pa je postal praznik vsega delovnega ljudstva na svetu. Demokratične ljudske množice so se dobro zavedale, da bodo mogle le v enotni fronti vseh naprednih sil doseči zmago nad sovražniki človeštva, ki so povzročili vojno in vso bedo na svetu. Zgled sovjetskih narodov je postal simbol delovnega ljudstva vsega sveta v boju za svoje pravice. Milijoni in milijoni ljudskih množic po vsem svetu so manifestirali prvega maja 1919 za trajen mir, za bratstvo med narodi in za pravice delovnega ljudstva.

Sveforna reakcija se je tedaj zavedla nevarnosti, ki ji preti od združenih naprednih sil. Z vsemi sredstvi je skušala zadušiti revolucionarno razpoloženje ljudstva. Hotela je najprej uničiti Sovjetsko zvezo, komaj zgrajeno trdnjavo delavcev in kmetov, prednjo stražo naprednih sil v svetu. Vsi napadi so se razbili ob odločnem odporu slavne Rdeče armade. Tepena reakcija se je umaknila, ni se pa odpovedala boju proti demokratičnim ljudskim množicam. Z lažnivo propagando je sejala razdor v vrste delovnega ljudstva, z grožnjami in nasiljem preprečevala, da bi se to ljudstvo organiziralo in utrdilo.

Iznašla je končno proti svobodoljubnemu človestvu zadnje in najpodo- ljubejše sredstvo — fašizem. Nad dvajset let je trajalo brezpravje in nasilje najzoprejših sovražnikov človeštva. V nadi, da bi si podjarmili ves svet in za vedno izbrisali ideale svobode in napredka, so začeli fašisti novo vojno. Ko so potepali druge svobodoljubne narode evropske celine, so napadli še Sovjetsko zvezo, prepričani, da jim bo klonil ves svet, če pade tudi ta branik svobode. Junaški zgled Rdeče armade in sovjetskega ljudstva pa je dvignil v upor zatirane narode. Bojno geslo: Smrt fašizmu. — svoboda narodu je združilo v eno samo bojno fronto demokratične sile, ki so končno strle silo roparskih armad.

Prvi maj je postal v osvobodilni vojni vsenarodni praznik, simbol boja vseh podjarmljenih narodov za svobodo. Ta dan smo bili združeni vsi v čni sami misli: mesto in vas, zaledje in fronta,

S tem pa zavezniki kršijo bistvo uprave in načela, ki jo upravičujejo.

Iz teh razlogov teoretske in načelne narave, kakor tudi iz praktičnih razlogov, se nam sam po sebi vsiljuje preklic omenjenega ukrepa civilne policije, kajti le pod tem pogojem bi ZVU ostala zvesta prejetemu pooblastilu. Vsaka drugačna razlaga tega pooblastila bi bila samovoljna.

Pretveza brez osnove

2. Osvobodilni svet za Trst je zvedel, da so obsojence iz zaporov cone »A« preselili in da jih bodo še promeščali v ječe izven cone z motivacijo tehničnega značaja, o kateri lahko brez pomisleka trdimo, da jo smatramo za pretvezo brez upravičene podlage, da namreč na tem ozemlju ni nobene kaznilnice. Obsojenci se za-

vse je ponavljalo bojno prisego: boj do zmage.

1. maj 1945 nam je prinesel svobodo. Bojevniki Jugoslovanske vojske so s pomočjo civilnega prebivalstva zdrobili ta dan v Trstu odpor naci-fašističnih tolp. Zato praznujemo letošnji 1. maj tudi kot dan zmage demokratičnih ljudskih množic nad naci-fašističnim okupatorjem. Zavest lastne moči in vera v pravico nam je dajala pogum, da smo vzdržali proti mnogo močnejšemu sovražniku. S skupnimi močmi nam vseh je bila strta moč vseh, ki so hoteli iztrebiti naš svobodoljubni narod.

Fašizem je bil poražen, ni pa bil še iztrebljen. Pod zaščito zaveznikov in s pomočjo reakcije zopet dviga glavo. Dogodki zadnjih tednov so jasno pokazali, da fašisti še žive in nadaljujejo s svojim protiljudskim delovanjem. Nadeli so si krinko demokracije, a cilji in metode so ostali isti. Nasilja v zadnjih časih so temu zadosten dokaz. Z geslom, da je italijanstvo Trsta ogroženo, so prišle iz Italije oborožene tolpe in terorizirale s skvadrističnimi nasilji naše ljudstvo, ki je manifestiralo za priključitev Trsta k Jugoslaviji. Trganje zastav, razbijanje lokalov in zasebnih stanovanj, pretepanje in ubijanje nedolžnih nas živo spominja na leto 1919, ko se pod zaščito italijanske demokratične vlade pričela skvadristična grozodejstva. Vsemu naprednemu ljudstvu so bili ti dogodki najresnejši opomin, da je boj proti ostan- kom fašizma še potreben. Zaradi fašističnih hujskačev niso v nevarnosti le s težkimi žrtvami priborjene pravice delovnega ljudstva, ogrožen je tudi svetovni mir. Ostanke fašizma in mednarodna reakcija prenehoma spletarijo in skušajo preprečiti trajen sporazum med narodi. Zavedajo se, da jim edino negotovost mednarodnega položaja utegne podaljšati zločinsko početje. Letošnji praznik dela obhajamo v znamenju boja za iztrebljenje ostan- kov fašizma ter za dokončno zmago delovnega ljudstva nad reakcijo. Le tako bomo prišli do trajnega mira in bratstva med narodi, le na ta način se bo začela nova doba človeškega blagostanja in napredka.

Za nami je plodno leto dela in uspehov. Utrdili in dopolnili smo predvsem pridobitve osvobodilne borbe. Ustvarjen je bil naš osnovni program dosledne ljudske demokracije. V svobodnih volitvah smo si postavili svojo ljudsko oblast, ki naj bi izvedla načrt duhovne in materialne obnove naše dežele. V coni B, kjer naša oblast in ljudstvo niso ovirana po nikomur, je obnova v polnem teku; tu ni brezposelnih, obnavlja se, kar je bilo med vojno porušena; gradi se novo ter se dviga splošno blagostanje. Nasprotno pa v coni A, kjer je bila naša oblast odpravljena. Zato se tudi v tem pasu gospodarstvo ne obnavlja. Nasprotno, opušča se delo celo v podjetjih, ki so delala med in po vojni. Število brezposelnih raste iz dneva v dan, v Trstu in na deželi vlada beda. ZVU pa doslej ni pokazala ne volje, ne zmožnosti, začeti z obnovo, ki je prvi pogoj napredka in blagostanja te naše po vojni tako težko prizadete dežele.

V obrambo demokracije pred neofašizmom si je ljudstvo ustanovilo svojo stranko, ki predstavlja ogromno večino prebivalstva. S programom slovansko-italijanskega bratstva in boja proti ostanom fašizma brani SIAU interese demokratičnih ljudskih množic ter pridobitve osvobodilnega boja. Poleg tega smo si zgradili in utrdili tudi ostale naše organizacije, da zaščitimo miren napredek in dosežemo blagostanje zveze prebivalstva.

Povezani v eno samo fronto vseh naprednih sil bojujemo še zadnji boj za svojo najosnovnejšo pravico do samoodločbe. S svojo disciplino smo pokazali, da se ne damo izzvati po skvadrističnih tolpah, ki so bile poslane iz Italije, da bi izzvale mednarodni spor ter intervencijo zunanjih sil. Vsemu svetu smo pokazali na ta način svojo politično zrelost in resnično voljo tržaškega in primorskega prebivalstva, da hoče biti priključeno k Jugoslaviji.

V maju se bo pričela odločati usoda Trsta, Slovenskega Primorja in Istre. Vsi razlogi govore v naš prilog; kajti zahtevali smo le to, kar nam po vsej pravici pripada. Zavedamo pa se obenem, da bo odločilno vplivala predvsem volja ljudstva, kam hoče pripadati. Mnogokrat smo že pokazali svojo moč in politično zrelost v važnih trenutkih in doslej smo vedno zmagali. Prvi maj v letu odločitve naj pove vsemu svetu dokončno našo voljo:

Hočemo Jugoslavijo!

ZIVEL PRVI MAJ — PRAZNIK DELA IN BOJA DELOVNEGA LJUDSTVA VSEGA SVETA!

radi premestive znajdejo v sovražnem okolišu in prestajanje kazni postane zaradi tega težko in mučno. Prepričani smo, da to ni v namerah Zavezniške vojaške uprave.

Skupno z upravo tega ozemlja je ZVU prevzela vse dolžnosti v interesu prebivalstva, ki smatra preselitev obsojencev za krivično in katerih sorodniki so v razumljivem strahu za usodo in ravnanje, ki čaka njihove svojce v italijanskih ječah.

Dolžnost ZVU je, poskrbeti za kaznilnice v ozemlju cone »A«. Dovolj bo določiti v ta namen del obstoječih jetniških stavb ali pa poslužiti se drugih nepremičnin, če bi te ne bile dovoljne.

Hvaležni Vam bomo, cenjeni gospod polkovnik, če bi nam sporočili Vašo odločitev v pogledu zgoraj obrazloženih vprašanj.

Vzglede Savletove družine

Kakor je bilo nešteto vasi širom Julijske Krajine izropanih in požganih od italijanske vojske, tako je ista uničila, izropala in požgala skoraj celo vas Cekovnik, kjer tudi Savletovi družini niso prizanesli. Toda ta družina, dasi so ji junija 1943. leta popolnoma uničili imetje, ni klonila, ampak je šla na delo za letošnjo obnovo. Pripravila je sama prostor za apnenico, prinašala

marljivo skupaj kamenje ter potrebni les in na ta način napravila apnenico, katera je dala 120 quintalov apna. — Pri žaganju apna so jim pomagali bližnji sosed in mojster apneničar, kateremu je plačal Savle deset dnin. S tem svojim udarniškim delom je Savletova družina dokazala, da se z vztrajnim in resnim delom dosežejo veliki uspehi.

Razprava proti narodni izdajalki v Tolminu

Dne 18. aprila je Okrožno ljudsko sodišče v Tolminu vodilo razpravo proti narodni izdajalki Stagno Valeriji, p. d. Krumpčuki, ženi likvidiranega fašista, Slovenca iz vasi Ljubinja. Ona je bila izrazita fašistinja, izdajalka slovenskega naroda in popolnoma hlapčevska italijanskemu in nemškemu fašizmu.

starček hotel nekaj ugovarjati, mu je zagrozila z zaporom.

Kot zavedna »slovenska« mati, je celo svojo lastno hčer prodala fašistom, samo da si je ona s tem pridobila ugled pri njih.

Vse to navedeno je potrdilo 25 prič.

Po kapitulaciji Italije je začela podpirati OF, borca s hrano in stanovanjem, toda čim pa se je po tedanji situaciji na frontah Nemčija zopet pokazala nekoliko močnejšo, pa je tudi Krumpčuka prešla v staro zadržanje. To jasno potrjuje pismo, oziroma prošnja, katero je poslala v februarju 1945 italijanski republikanski fašistični komandi v Gorici. V tem pismu je zaprosila za pokojnino od njenega moža-fašista, katerega je likvidirala roka pravice. V pismu je navedla »caduto assassinato dai ribelli, per la causa della collaborazione fascista per la patria.«

Ta dokument je prišel v celoti našim ljudskim oblastem v roke.

V teku celodnevne obravnave, od 9 zjutraj do pol enajstih zvečer, dokler ni bila sodba prečitana, se je obtoženka obnašala zakrnjeno in sploh ni hotela ničesar priznati. Ko se ji je pa potom dokazov in po izprijanju prič dokazala krivda, pa je tudi ona vse priznala. Bila je obsojena na 5 let prisilnega dela, 5 let izgube državljanških pravic, 10.000 Lir in vse stroške. Da pa je bila obsodba tako mila, pa je vzrok to, da je ljudsko sodišče upoštevalo tudi tisto malo, kar je ona pomagala NOV, kakor tudi to, da je mati petih otrok.

Zbor volivcev v Ajdovščini

Dne 24. aprila 1946 se je vršil v Ajdovščini zbor volivcev, ki je pretresal važna vprašanja, ki se tičejo tega osrednjega kraja v coni B. Na splošno je bilo treba ugotoviti visoko gospodarsko izboljšanje od zadnjega zbora volivcev, ki se je vršil v januarju, pa do danes, saj smo prešli v celoti k normalni prehrani in preskrbi prebivalstva. Poleg tega so bila izvršena razna obnovitvena dela. Nadalje je zbor volivcev razpravljal o tem, kako naj se prisrsko takoj na pomoč pogorelecem iz bližnjih vasi, da bodo lahko dobili krmo za živino, katero so z največjo muko ohranili pred ropanjem okupatorja. V tej točki je zbor volivcev pokazal vso pripravljenost prebivalstva Ajdovščine, da pomaga po vojni prizadetim gorjanom in napravil tozadnevne zaključke, da se izdela natančen načrt, kateri kmetje bodo v Ajdovščini vzeli pod svojo streho in na svoje pašnike živino pogorelecem.

Trstu, pakete Rdečega križa, medtem ko niso še preskrbljeni naši pogoreleci in da ima v Ajdovščini bivši fašist dovoljenje za mesnico. Ljudstvo je to nebudnost strogo obsodilo in zahtevalo takojšnjo izpremembo in s tem v zvezi tudi ostro kritiziralo predsednika krajevnega odbora, ki je te stvari dopuščal.

S tem v zvezi je prišlo tudi do odpoklica bivšega predsednika, katerega ajdovsko ljudstvo na osnovi takih ugotovitev ne more imeti več zaupanja, in je bil na njegovo mesto z ogromnim odobravanjem izvoljen bореc ter bivši predsednik okrajnega izvršnega odbora za Vipavsko iz časa osvobodilne borbe, tov. Štekar Ivan. Nadalje so zborovalci sklenili, da bodo v dvorani, kjer je bila imenovana prva slovenska narodna vlada, odkrili na obletnico imenovanja te vlade spominsko ploščo.

Zbor volivcev v Ajdovščini je prav jasno pokazal, da se primorsko ljudstvo v celoti zaveda važnosti ljudske oblasti in da ne dovoli, da bi ta zapadla v mlačnost ali pa da bi se razbila po starih metodah županstva. Prav to zdravo naziranje množice je tudi polno jamstva za nadaljni razvoj in delo ljudske oblasti.

Skupščina v Ilirski Bistrici

V nedeljo, dne 14. t. m. je v Ilirski Bistrici imela zasedanje okrajna skupščina. To zasedanje je bilo četrto po osvoboditvi in moramo ugotoviti, da je na tej skupščini bilo sprejetih precej sklepov, katerih izvajanje bo ta okraj lahko gospodarsko, kulturno in politično dvignilo. Naša oblast ima polno možnosti razvoja.

Mladini, nosilki bodočnosti, so sklenili posvetiti vso skrb, zato je treba poživiti delovanje roditeljskih svetov.

Tudi vprašanje davkov so odposlanci dobro rešili. Vsak izmed nas se mora zavedati dolžnosti do skupnosti in prav zaradi tega se ne sme odtegovati plačevanju davkov. Ko je bilo na vrsti vprašanje obdelovanja polja, pa je nek odposlanec iz Harij prosil za besedo in glasno povedal svojo zahvalo vojski, ki je prostovoljno zorala polje in to res dobro.

Izvedene so bile nadomestne volitve in zaradi reorganizacije odsekov so bile izvedene tudi nove volitve v izvršni odbor. Za predsednika je bil izvoljen tov. Gržina Josip iz Dol. Zemna, čigar izvolitev je bila sprejeta z burnim ploskanjem.

TEKMUJEMO

Prvomajsko tekmovalje preha v fazo, ko delajo naše množice pregled tega, kar so v pospešenem delovnem poletu napravile za to, da se dvigne proizvodnja po naših podjetjih, da se normalizira poslovanje po naših ustanovah in da se s prostovoljnimi delom omogoči čim hitrejši korak k normalizaciji razmer v tako prizadeti Julijski krajini. Brez nadaljnega pomeni to prvo množično tekmovalje primorskega ljudstva (v katerem se je dogodila še cela vrsta napak in pomanjkljivosti) predvsem množično utrjevanje prave delovne zavesti, ki je pokazala prav konkretno, pozitivno zaključke, obenem pa se je v tem tekmovalju še utrdilo in okreplilo sodelovanje delavcev in kmetov ter ljudske inteligence, poročene v sami narodno osvobodilni borbi in se znova manifestira v borbi za obnovo. Bistvo je našlo tekmovalje v tem, da je pod parolo borbe za priključitev Primorske k Titovi Jugoslaviji zainteresiralo vse one množice, ki danes delajo zaključke svojega tekmovalja ne zato, da bi prenehali s takimi načini dela, ampak prav zato, da si vsi osvoje tekmovalni duh, da si prav vsi prilaste iznajdljivost in požrtvovalnost poidecev ter da se spoznajo prav vsi z delovnimi izboljšavami, ki so bile dosežene na enem ali drugem področju.

Danes objavljamo primer slabo uspele kampanje za pogozdovanje v Tolminu. V dneih od 12. do 14. t. m. je gozdarski odsek pri izvršnem odboru v Tolminu dal na razpolago 30.000 jelevih in smrekovih sadik, katere so množično organizacije skupno z ljudskoškolsko in gimnazijsko mladino posadile. Zanimivo pa je pogledati podrobneje zaključke tega dela. Mladinska organizacija se kot organizacija sploh ni udeležila tega dela, dasi je bila njena udeležba predvidena. Pri pogozdovanju je sodelovala ljudska šola, in sicer 190 pionirjev, ki so si zadali nalogo posaditi 3000 sadik, posadili pa so jih 3200. Nadalje se je udeležilo pogozdovanja 200 mladincev iz gimnazije, ki so si zadali nalogo, da posade 8000 sadik, posadili pa so jih 12.000. AFZ se je udeležila s sedmimi članicami in zato ni mogla doseči svoje delovne obveznosti 4000, ampak je posadila le 600 mladik. Mladina se akcije ni udeležila in ni izvršila svoje obveznosti, da bo posadila 6000 sadik. Nadalje je učiteljske dalo 40 mladincev, ki so svojo obveznost 4000 posajenih sadik prekažili za 500. Brezobvezno se je udeležila pogozdovanja tudi Narodna Zaščita s sedmimi člani, ki so posadili 500 sadik. Poleg tega pa so se udeležili pogozdovanja še člani Osvobodilne fronte, ki svoje obveznosti, da bodo 5000 sadik posadili, niso dosegli, ker so se udeležili v premajhnem številu.

Primer te akcije jasno kaže, kakšno usodo doživijo množično delo, če za to niso prej izvedene vse potrebne organizacijske predpriprave. Značilno je, da ni bila dosežena obveznost, da bodo posadili 30.000 sadik, ampak so posadili samo 22.500 sadik in to v Tolminskem okraju, kjer s to kampanjo tekmovalje ni zajelo vse delovalnosti ljudi in kjer niso izrabili globoke zavesti samih ljud-

skih množic. Pri tem nam še potrjuje prav dejstvo, da so se dotičniki, ki so se dela udeležili, odlično izkazali. Tako je Fortunat Albin sam popolnoma pravilno posadil 135 sadik. Nadalje je Stanetič Joško izkopal sam 340 jamic. Ta primer je treba resno vzeti kot navodilo, da organizacije množičnih akcij ni zapostavljati in da je treba posvetiti več vzgojne pažnje delovalnosti in pripravljenosti ljudskih množic za taka dela.

Na splošno pa moremo govoriti o zadovoljivih tekmovalnih uspehih, ki pa še iz dneva v dan rastejo. Prav primer pogozdovanja v Gornjih Ležecah, ki se ga je udeležilo devet ljudi in posadilo od osmih do enajstih 200 sadik, kaže, kako pojmujejo naši ljudje prostovoljno delo. V Bujah so na skupni gmajni vsi otroci osnovne šole, in sicer 16 po številu, v času od osmih do enajstih posadili 1000 sadik. Šolarji v Dolenji vasi, in sicer 25 po številu, pa so posadili 450 sadik. Pionirji iz Bukovja so prekopali šolski vrt in počistili dvorišče v 12 prostovoljnih urah, vsadili 1500 borovih sadik v 18 delovnih urah. Pionirji iz Matenje vasi so v 228 delovnih urah očistili ruševine v Prestanku. Poleg tega so nabrali 35 kg krompirja, 8 kg fižola in 40 jajc za mladinski dom v St. Petru. V Senožečah so ljudje prostovoljno zorali 16.080 m² zemeljske površine, popravili 200 metrov ceste v 296 prostovoljnih delovnih urah. Za obnovo električne napeljave je bilo izvršenih 128 delovnih ur in za popravilo vodovoda 22 delovnih ur. Pri obnavljanju dvorane ljudskega doma s prostovoljnim delom, ki se ga je udeležilo 210 članov prosvetnega društva, se je posebno izkazal tov. Doles Matija, ki je sam prebelil dvorano in obnovil električno razsvetljavo in je delal štiri dni od zgodnjega jutra do pozne noči. Prav tako se je izkazal tov. Prekrsky Franc, ki je s prostovoljnim delom napravil 14 novih klopi in obnovil oder. Pri akciji za zbiranje starega železa, stekla, cunj in papirja so zbrali 15.000 kilogramov železa, 20.000 kg stekla, 700 kilogramov cunj in 1200 kg papirja.

V Ajdovskem okraju so se doslej pokazali najaktivnejši v Stomažu, Vrabcah, Polanu, Razgorah in Selah. V Stomažu so za popravo 6 km poti napravili 1600 prostovoljnih ur, očistili 134 sadnih dreves, cepili 745 trt, na novo skopali 21.142 m² zemlje, 26 vinogradov zboljšali in to vse s prostovoljnimi delom, za kar ima glavni delež mladina. Poleg tega so opravili mnogo dela z organiziranjem študijskih sestankov, sestankov mladine in zbiranjem prostovoljnih prispevkov. V akciji za osirotelo deco so zbrali precej nogavic, co-

pat, sraje itd. Prav tako niso zaostajali v nabirani akciji za Trst. Pobelili so tri hleve, očistili lepo število kurnikov. Prav tako se je pokazala mladina iz Polan, ki je očistila mnogo dreves v 80 delovnih urah, 350 ur prostovoljnega dela so porabili za cepljenje trt, na polju so napravili 250 delovnih ur in 1500 metrov ceste so popravili v 450 urah. Mladina iz Razgor je porabila 880 prostovoljnih ur za popraviljanje ceste, 80 ur za cepljenje dreves, 240 ur za čiščenje dreves od preleca. Prav tako je zbrala nekaj deset kilogramov živil za stakvujoče v Trstu. Prav tako je mladina iz Sela napravila 150 prostovoljnih ur za popravilo cest in zbrala precej živil za stakvujoče v Trstu.

V času od 13. do današnjega dne v tem mesecu se je efekt dela železnih delavcev v Postojni pri raznem delu zboljšal od 3 do 20 odstotkov. Poleg tega so delavci tam opravili 52 prostovoljnih ur. Popravili so okna v stanovanjih, prekrili 350 m² strehe, popravili celo vrsto ključavnic, izdelali nekaj novih ključev, vodnih kotlov in obnovili 22 metrov dolgo porušeno mesto za nakladanje. Za pomoč tržaškemu stakvujočemu delavstvu so zbrali 4000 lir, 100 kg moke in 30 kg kruha, 85 delavcev je v eni udarniški nedelji v 540 urah zaslužilo 10.200 lir, katere so poklonili v socialne namene.

Minulo nedeljo se je odpravilo 11 članov in nameščenecv Mestnega NOO na prostovoljno delo v Kamnoljo, kjer sta se jim pozneje pridružili še dve tovarišici iz Razpotja in Marofa, in so pričeli z načrtnim delom pri podiranju starih poslopij in očistili 2500 kosov zidne opeke ter isto tudi takoj naložili in odpeljali v Idrijo na mesto, kjer se namerava postaviti mizarska delavnica, ter naposled isto opeko tudi razložili. Vse to delo je opravilo 13 ljudi, vsak po sedem ur, skupaj je bilo izvršeno v 91 urah.

Poverjeništvu Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje

odreja

- za Narodni praznik 1. dan ustanovitve Osvobodilne fronte 27. april,
 - 2. Praznik dela 1. maj,
 - 3. Praznik zmage 9. maj
- in jih proglašajo, da so dela prosti dnevi.

Za vse te tri praznike (27. april, 1. maj in 9. maj) se delavstvu in nameščenstvu izplačajo redne mezde.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Za poverjeništvu: Perovšek France.

Lesna industrija »Rizzatto«, Ajdovščina, išče mizarskega delovodjo

Biti mora samostojen, zmožen kalkulacij in obračunov, tako v stavbenem, kot v pohištvenem mizarstvu ter organizator serijske izdelave. Pismene ponudbe pošljite na Upravo lesne industrije »Rizzatto« — Ajdovščina.

Preteklo nedeljo se je vršila v Trstu konferenca Komunistične partije Julijske krajine, ki je jasno pokazala, kako sile resnične demokracije vodijo borbo proti mednarodni reakciji v coni A, kjer je ljudstvu bila odvzeta izvršna oblast in kjer se z vsemi silami dela na tem, da bi uspelo razbiti borbenost ljudskih množic. Tovariš Boris Kraigher je v svojem referatu nakazal vlogo Komunistične partije, ki je kljub temu, da je še mlada, vendar prevajala težko pot z množicami Julijske krajine in odigrala odločilno vlogo. Nadalje je tovariš Kraigher jasno pokazal, kakšno nevarnost predstavlja današnje stanje v coni A, kamor se vtikajo zunanje, ljudstvu nenaklonjene klike in izzivajo nemire, iz česar jasno sledi, da mora in more samo pravična rešitev razbiti neofašistične nakane. Poleg političnih dejstev pa je svoja izvajanja podkrepil tovariš Boris Kraigher z dejstvi gospodarskega značaja v Julijski krajini in jasno nakazal, da tudi pri tem more samo hitra pravična rešitev tržaškega vprašanja zagotoviti pravi gospodarski procvit in da bi vsako odstopanje, vsako popuščanje moglo koristiti samo onim, ki hočejo od zunaj vplivati na razmere in ustvarjati v Trstu žarišča nemirov in stalne vojne nevarnosti. S tem v zvezi je podrobneje orisal manevre protiljudskih spekulantom, ki skušajo v Trstu demobilizirati industrijo, da bi razbili udarno moč delavskega razreda. Na osnovi tega je jasno, da vsa ta protiljudska rovarjenja izvirajo iz tega, ker je bila v coni A nasilno odstranjena ljudska oblast, kar je osnova za možnost normalizacije razmer in je torej boj ljudstva v coni A v interesu Julijske krajine in demokracije v Evropi. Tako se je ponovno pokazala vloga Komunistične partije, ki je v vsakem primeru tista sila, na katero ljudske množice računajo in ki je v polni meri jamstvo ljudstvu za doseg njegovih pravic.

Na drugi strani pa Jugoslavija čisti z izdajalci in zločinci in pred ljudsko sodišča morajo vsi tisti, ki ne samo da so vodili borbo proti interesom ljudskih množic, ampak so se spajдали s krvavim fašističnim okupatorjem in igrali vlogo najpoddeljših izdajalcev. Pred ljudsko sodišče je stopil Hitlerjev hlapec domobranski vodja Rupnik, ki se bo moral zagovarjati za zločine nad slovenskim narodom, prav tako pa se bosta zagovarjala za svoja zločinska dejanja nemški valpet SS-ovec Rösener, ki je kriv za množična pobijanja našega ljudstva, in policijski krvnik v tako imenovani Ljubljanski pokrajini Hacin. V istem času pa se pripravljata tudi razprava proti koljašu jugoslovanških narodov Mihajloviču. V zvezi z njegovo aretacijo je podal tudi minister za notranje zadeve Ranković izjave, ki jasno kažejo, da četniško gibanje v jugoslovanških narodih ni imelo nikake opore ter osvetljuje izdajalsko vlogo Mihajloviča, ki se je za svoje delovanje opiral zgolj na okupatorja.

Kakor predstavlja v jugoslovanškem merilu gradnja same Jugoslavije in čiščenje izdajalskih klik bistveno dogajanje, tako je v mednarodnem merilu osrednje važnosti zasedanje Varnostnega sveta, na katerem je poljski zastopnik Lange jasno osvetlil in pojasnil, da predstavlja Francov režim grožnjo za mir in mednarodno varnost. V svojih izjavah je osvetlil vlogo Francove Španije v času fašističnega napada na demokratični svet in naglasil, da danes predstavlja taka Španija pribelžišče fašističnih ostankov in da je bila francoska vlada zaradi tega pri-

siljena zapreti svojo mejo. Nikakor ne more biti Franco v Španiji, kjer vrše razna znanstvena razglabljanja za ogradnje svetovnega miru nemški znanstveniki, kjer se kretajo osebnosti Hitlerjeve Nemčije, vprašanje notranje ureditve Španije, ker je bil ta režim postavljen od fašističnih osi in bil njih sestavni del ter je dovolil, da se danes zatekajo tja vojni zločinci in da se ustvarjajo trenja predvsem med Španijo in Francijo. Prav tako jasno in važno pa je izvajanje jugoslovanškega delegata dr. Aleša Beblerja v Komitetu za begunce in pregnance, kjer je podal definicijo, koga se more smatrati za begunca in na ta način ovrgel belgijski predlog, ki je bil vsakor pre malo natančen in dosleden. Beblerjeva definicija je sledeča:

Begunci so one osebe, ki so bile prisiljene zapustiti svojo deželo zato, da bi se izognile preganjanju fašističnih režimov zaradi svojega demokratičnega prepričanja, svoje narodnosti, religije ali rase, in sicer dotlej, dokler se ne morejo vrniti v svojo domovino.

V tem času so se vršile v Italiji občinske volitve, kjer je možno že iz prvih podatkov razbrati, da je dobil blok levčarskih strank večino mest.

Neprevilno izvedene volitve v Grčiji pa neprenehoma zaostrojuje položaj v deželi. Med demokratičnimi množicami je razburjenje zaradi poročila zavezniške opazovalne komisije, ki je kljub ugotovitvam o nepravilnosti volivnih spisov in dejstvu, da se ogromno prebivalstva ni udeležilo volitev, podala poročilo, da so bile volitve zadovoljive.

Vsa ta dejstva jasno kažejo, da v deželah, kjer je zmogala ljudska volja, prehajajo množice h gradnji svoje domovine, si ustvarjajo boljše življenjske pogoje in utrjujejo svoje pridobitve, v deželah kot so Španija, Grčija, Italija itd., pa so primorane množice, da vodijo najostrejšo borbo. V Palestini pa so delovne množice prisiljene, da s stavko izražajo svojo nejevoljo nad razmerami, ki vladajo v deželi, in sindikalna federacija Sirije grozi z generalno stavko, če ne bodo objavljeni delavski zakoni.

